

Tenon kalatalousalue
Äimäjoentie 2
99980 Utsjoki

LAUSUNTO
29.10.2022

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30, 00023 VALTIONEUVOSTO
kirjaamo.mmm@gov.fi

Asia:

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lohenkalastuksen määräaikaisesta kieltämisestä Tenojoen vesistössä vuonna 2023

Viite: Lausuntopyyntö 25.10.2022 VN/28666/2022, VN/28666/2022-MMM-1

Lausuntona esitämme:

Tenon kalatalousalue (myöhemmin kalatalousalue) paheksuu lyhyttä lausuntoaikaa. Ymmärrämme toki, että joillakin asioilla on kiire, mutta Maa- ja metsätalousministeriöllä tämä kiire on toistuvaa, vuodesta toiseen. Tämänkaltaista toimintaa on omiaan murentamaan luottamusta Maa- ja metsätalousministeriötä kohtaan. Näin lyhyellä aikataululla ei ole mitenkään mahdollista perehtyä asiaan riittävällä tarkkuudella. Tällaisella jokavuotisella menettelyllä estetään paikallisten tosiasiallinen vaikuttamismahdollisuus. Valtioneuvosto on 4.2.2016 antanut periaatepäätöksen säädösvalmistelun kuulemisohjeesta (1.1 Soveltamisala sekä 1.9 Lausuntoaika). (<http://kuulemisopas.finlex.fi/ohje/kuulemisohje/#jakso-1-1-soveltamisala>). Tenon kalatalousalue toivoo, että valtiovalta toimisi itse laatimiensa ohjeiden mukaisesti.

Näin järeillä lohen kalastusrajoituksilla useana vuonna peräkkäin, ei ole paikallisyhteisön hyväksyntää. Kalatalousalue katsoo, että tällaisessa tilanteessa paikallisväestölle pitäisi turvata edes lyhyt aikainen lohenkalastus mahdollisuus. Tenon kalatalousalueen esittämä 8 vuorokauden mittaisella kalastusajalla (sisältää: pato-, verkko- ja vapakalastuksen) olisi huomattavasti kokoaan suurempi vaikutus paikallisyhteisön kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Valtiovallan olisi syytä panostaa juurisyihin, eikä vain rajoittaa jokikalastusta. Lohenkalastuskielto Tenojoen vesistössä ja läheisillä merialueilla ei estä Norjaa kalastamasta Tenon lohta, koska rannikolla tapahtuva lohen kiilanuottapyynti on siirtynyt kieltoalueitten ulkopuolelle mm. Varanginvuonoon, jossa tutkimustulosten mukaan myös esiintyy Tenon lohta. Jokikalastuskielto lisää näiden kalastajien lohisaalismääriä ja samalla **heikentää** mahdollisuuksiamme päästä kalastamaan lohta joesta. Norjan rannikko- ja vuonoalueilla, joissa on havaittu Tenojoen vesistöön kuuluvia lohia, pitää myös kieltää Atlantin lohenkalastus, jotta kutuvaltioperiaate toteutuisi ja sillä olisi positiivinen vaikutus lohikantojen elpymiselle.

Tenon kalatalousalue muistuttaa siitä, että valtioilla on ollut iso rooli Tenon lohikantojen heikentymiselle. Valtio (Lapin lääninhallitus) myi matkailukalastuslupia Tenolle vuosikymmenien ajan rajoittamattomia määriä, jopa yli 30 000 kalastusvuorokautta kesässä. Turistien lohisaaliit olivat n. 45–50 % Tenon kokonaislohisaalismäärästä, joten tällä on ollut suuri merkitys lohikantojen heikentymiseen. Suomen ja Norjan toimien lisäksi myös Venäjä on toimillaan vähentänyt Tenon lohikantoja merkittävästi, mutta tähän ei tässä tilanteessa voida mitään.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Tenojoen vesistön monimuotoinen kalastus on elinehto Utsjoen jokisaamelaisen kulttuurin säilymiselle ja kehittymiselle. Kalastuskulttuuriin liittyvän perinteisen tiedon siirtyminen eteenpäin on tärkeää, jotta kulttuurin harjoittamisedellytykset säilyisivät. Lohen kalastuksen kieltämisellä kolmena peräkkäisenä

vuotena jokisaamelaisen kalastuskulttuurin säilyminen ei ole turvattu. Perinnekalastajia on Tenolla todella vähän ja heidän keski-ikänsä on hyvin korkea. Riski on todellinen, että lähivuosina ei ole enää henkilöitä, jotka siirtäisivät kalastuskulttuuria ja perinnekalastustaitoja nuoremmille sukupolville. Tenon kalatalousalue on tästä hyvin huolissaan. Vapakalastus kuuluu myös perinteisiin kalastustapoihin samalla tavalla, kuin kulkutus-, pato- ja verkkokalastus. Viehekalastusta on Tenolla harjoitettu vuosisatojen ajan, ellei jo vuosituhansien ajan. Käsitys siitä, että englantilaiset lordit olisivat 1800 luvulla tuoneet Tenolle kyseisen kalastusmuodon on virheellinen. Lordit toivat Tenolle perhokalastuksen, mutta ei viehekalastusta, koska Tenolla harjoitettiin viehekalastusta jo paljon ennen ensimmäisten englantilaisten tuloa Tenojoelle.

Kalatalousalueen mielestä Valtiovallan toimintatapojen takia paikallisväestön keskuudesta on alkanut kuulumaan epäileviä kommentteja myös tutkimustulosten oikeellisuudesta, eikä tilannetta auta se, että tutkimuslaitoksen rahoitus tulee Maa- ja metsätalousministeriöltä. Kesällä 2020 Tenossa vesi oli pitkään korkealla, aina heinäkuun puolelle saakka. Ainoastaan Polmankijokisuun saaren pohjoispuolelle oli sijoitettu kaikuluotaimet, kuitenkin eteläpuolta saarta nousi lohia jokeen, jotka eivät rekisteröityneet mihinkään tilastoon. Vesi oli niin korkealla, että siitä pääsi moottoriveneellä ajamalla. Kalatalousalue ymmärtää, että jos silloin ei ollut mahdollisuutta mm. resurssipulan takia mahdollisuutta sijoittaa kaikuluotaimia riittävän kattavasti jokeen. Mutta olisi ollut hyvä, jos tästä olisi kerrottu tutkimustuloksessa. Kun Maa- ja metsätalousministeriö käyttää näitä tutkimustuloksia päätöksenteossa niin, olisi suotavaa, että tutkimustulokset olisivat objektiivisia.

Lainaus yhden kalastajan tekstistä:

”...kun viime kesänä kerrettiin saada 25 talvikkoa ja niistä vain kaksi oli alle kahden kilon ja loput 6-10kg. Edellis kesänä ei pitänyt laskureiden mukaan nousta isoa kalaa juuri mitään mutta tuollainen oli tulos. Lähes kaksikymmentä kevättä soutaneena oli kyllä ensimmäinen kerta että isoa kalaa oli suhteettoman paljon. Me pyydettiin vielä vain yhdellä koukulla per vaappu joten paljon vielä isoja karkasikin. Onkohan nuo mittaustulokset ihan oikeesti ajantasaiset joka vuosi. Niitten perusteella kuitenkin päätökset tehdään”. (Eki)

Utsjoella 29.10.2022

Toiminnanjohtaja

NIILO AIKIO